

НОВО БЪЛГАРСКО ИЗСЛЕДВАНЕ НА ВЪНШНАТА ТЪРГОВИЯ В АФРИКА

Международната търговия на африканските регионални общности от дълго време е обект на многостранни политически дебати, но все още не е задълбочено анализирана от изследователите. Съществуват множество изследвания, посветени на регионална интеграция в различни части на света, както и конкретни примери в това отношение, но в Африка тя е твърде богата като сложност и особености. За да се отговори на въпроса дали са приложими конвенционалните теории, когато става дума за интеграцията на африканските регионални интеграционни общности (РИО), трябва да се разгледат постиженията на икономическата теория. Точно това придава изключителна актуалност на книгата на д-р Едуард Маринов от ИИИ при БАН „Международна търговия на африканските регионални интеграционни общности“ (издадена на английски език).¹ Трябва да се отбележи, че неговото изследване е първото, проведено от български автор по тази проблематика през последните десетилетия.

Задълбоченият анализ на литературата оформя методологията и изгражда теоретичната рамка, която е приложена спрямо най-новата история на търговията на африканските регионални общности. Теориите наистина са много, но са доста противоречиви, и никоя от тях не може да даде универсално определение на факторите, които предопределят успеха или предизвикват провала на регионалната интеграция.

Авторът е положил впечатляващи усилия за събирането на емпирична информация и аналитични данни, което допринася за постигане на значими научни резултати и пълнота на анализа. Той обхваща всички фактори и аспекти на търговската интеграция - вътрешно- и междуобщностната търговия, стоквата структура, географската насоченост, институционалната и правната рамка на търговската интеграция между всички регионални общности, признати за изграждащи блокове на Африканската икономическа общност (АИО). Това прави постигнатите резултатите надеждни и убедителни.

Структурата на книгата е логична и позволява на автора да представи задълбочено международната търговия на африканските регионални интеграционни общности. Във въведението е обоснована актуалността на проблематиката и са представени теориите за икономическата интеграция и тяхната

¹ *Eduard Marinov* (2015). *International Trade of African Regional Economic Communities*. Saarbruecken: LAP Lambert Academic Publishing, 105 p., ISBN 978-3-659-66679-7, <http://www.amazon.com/International-African-Regional-Economic-Communities/dp/3659666793>

приложимост по отношение на развиващите се страни (като теоретична рамка на изследването), както и концепцията и развитието на интеграционните процеси в Африка.

В първата част са оценени напредъкът и потенциалът на интеграционните процеси в африканските регионални икономически общности като градивни елементи на АИО – Общността на Сахел-сахарските държави (CEN-SAD), Общия пазар на Централна и Южна Африка (COMESA), Източноафриканската общност (EAC), Икономическата общност на централноафриканските държави (ECCAS), Икономическата общност на западноафриканските държави (ECOWAS), Междуправителствения орган за развитие (IGAD) и Южноафриканската общност за развитие (SADC). Авторът въвежда ясно разграничение между интеграционните процеси между развити държави, при които се търсят предимно класическите статични и динамични интеграционни ефекти, и тези между африканските регионални общности, които не успяват да оползотворят икономическата интеграция от гледна точка на възможностите за реструктуриране на икономиките си, така че да могат да използват сравнителните си предимства.

Причина за бавните процеси на интеграция е най-вече слабата ангажираност на страните от континента въпреки техните политически декларации. Има и други фактори, които възпрепятстват процеса на интеграция – големите икономически различия както между регионалните икономически общности, така и вътре в тях, припокриването на членство и противоречивите мандати на РИО и т.н.

В изследването обаче са посочени и някои обнадеждаващи тенденции. Ефектите от създаването на международни търговски споразумения облагодетелстват малките и бедните страни, тъй като те получават възможност да съсредоточат своите усилия върху производството на ограничен брой стоки за износ, без да претоварват капацитета си за усвояване на пазара.

Във втората част на книгата е анализирано развитието на търговските потоци на избрани регионални общности, като специално внимание е отделено на стоковата структура на международната търговия на тези общности през последното десетилетие. Идентифицирани са значителната динамика и специфика на интеграционните процеси в рамките на всяка РИО, както и помежду им. Анализът потвърждава тезата, че нестабилността на цените, произтичаща най-вече от шокове на предлагането, води до намаляване на доходите, инвестициите и темповете на растеж и до увеличаване на задлъжнялостта и бедността в този континент. Сравнително статичната стокова структура на износ на африканските държави е доказателство за липсата на значимо икономическо реструктуриране не само през последното десетилетие, но и през целия пост-колониален период.

В третата част е разгледана динамиката на търговските потоци и тенденциите в търговските модели на африканските страни и регионални икономически общности, като се акцентира върху вътрешнообщностната и вътрешноконтиненталната търговия. Представени са и основните дестинации на вноса и износа –

на глобално и континентално ниво, и са очертани тенденциите в географската структура на африканските страни и регионални интеграционни общности за периода 2003- 2012 г. Основните тенденции, наблюдавани във всички РИО, са изместването на търговските потоци от ЕС и САЩ към Китай и Индия. Въпреки че междуобщностната търговия нараства с по-бързи темпове от общия обем на търговските потоци на регионалните интеграционни общности в Африка за разглеждания период, постигнатите досега резултати са доста ограничени – и делът, и обемът на търговията между РИО остават относително ниски.

Заключението съдържа основни обобщения и изводи, които придават завършен вид на изследването. Анализът ясно показва, че колкото по-напреднал и задълбочен е процесът на интеграция, т.е. колкото по-големи са институционализираните политически ангажменти, поети от държавите-членки, толкова по-високи са нивата на вътрешнообщностната търговия, което води до по-ефективно осъществяване на ползите от интеграцията.

Направеното изследване на регионалната икономическа интеграция не само разширява представата за глобалния опит в тази област, но и допринася за разкриване на особеностите на интеграцията между развиващите се страни, която е възприемана като основа за постигане на икономически напредък. Книгата има не само теоретичен принос, но и обогатява познанията за интеграцията в регионалните икономически общности, като по този начин стимулира провеждането на бъдещи изследвания, подхранващи оптимистичните перспективи за Африка.

Доц. д-р Даниела Бобева